

**СПЕКА НА РОБОТІ!
ЯК НЕ ВТРАТИТИ
ПРАЦІВНИКІВ**

Сьогодні в тіні +30 з хвостиком. І все б нічого, але як пережити стійку спеку на робочому місці не втрачаючи при цьому колишню працездатність? Адже таке пекло не просто спричинює фізичний і психологічний дискомфорт, воно ще й небезпечне для здоров'я!.. Чи то від незнання, чи то від невіри в «охоронно-трудова» гарантії, але ми звикли віддаватися роботі незважаючи ні на які труднощі.

У спекотний період бажання плідно працювати помітно знижується, а отже, знижується і продуктивність праці. А це неминуче веде до

зменшення прибутку підприємства. Що з цього випливає? Що забезпечити належні умови праці на користь кожного роботодавця, який, по-перше, не хоче втрачати частину свого доходу і, по-друге, не

горить бажанням розбирати наслідки нещасного випадку, не дай Боже.

Крім того, не слід забувати про вимоги законодавства. Про них і поговоримо.

ЗАКОН ПОНАД УСЕ

Роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці згідно з положеннями нормативно-правових актів, а також забезпечити дотримання вимог законодавства щодо прав співробітників у сфері охорони

праці. На цьому наполягають *ст. 2 і 21 КЗпП**, а також *ст. 6 і 13 Закону про охорону праці***.

* Кодекс законів про працю України.

** Закон України «Про охорону праці» від 14.10.92 р. № 2694-XII.

«Новоспечені» і вже добре «підсмажені» працівники можуть виконувати свої обов'язки як на відкритому повітрі, так і в закритому приміщенні.

Мікроклімат виробничих приміщень, тобто умови їх внутрішнього середовища, що впливають на тепловий обмін працівників, регулюють

Саннорми*. Вони містять нормативні величини оптимальних і допустимих показників мікроклімату. Що це таке?**

*** Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень (ДСН 3.3.6.042-99), затверджені

постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.99 р. № 42.

Якщо не заглиблюватися у «визначальні» нетрі, то оптимальні мікрокліматичні умови — це умови, що створюють передумови для високого рівня працездатності. Перебуваючи в таких умовах, працівник відчуває тепловий комфорт.

У свою чергу, допустимі мікрокліматичні умови — це умови, за яких не виникає ушкоджень чи порушень стану здоров'я працівника, але можуть спостерігатися дискомфорти тепловідчуття, погіршення самопочуття та зниження працездатності.

Зауважте, Саннорми поширюються на умови клімату в межах робочої зони виробничих приміщень підприємств, незалежно від їх форми власності та підпорядкування. При цьому під виробничим приміщенням мається на увазі будь-який замкнений простір у спеціально призначених будинках і будівлях, де постійно (позмінно) або періодично (протягом частини робочого дня) здійснюється трудова діяльність людей. Який висновок можна з цього зробити? Що поняття «Виробниче приміщення» із Саннорм охоплює у тому числі і наші з вами офіси. Тож, хочеш — не хочеш, а роботодавець зобов'язаний забезпечити передбачені Саннормами умови мікроклімату, у тому числі і в офісних приміщеннях

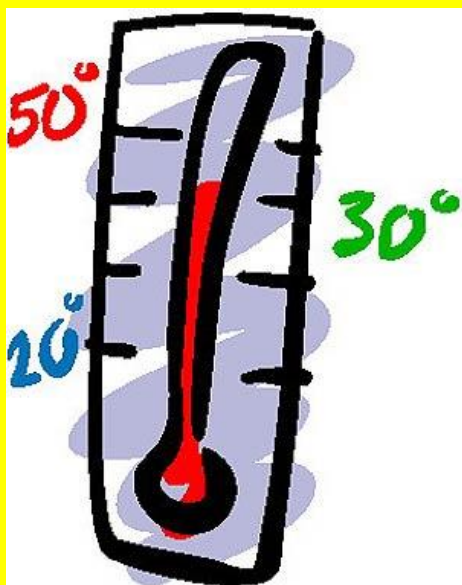
З визначеннями розібралися. Переходимо до цифр. Оптимальні та допустимі рівні температури повітря на робочих місцях виробничих приміщень у теплий період року ми навели в таблиці.

Показники мікроклімату на робочих місцях

Категорія робіт	Температура, °С		
	оптимальна	допустима	
		на постійних робочих місцях*	на непостійних робочих місцях**
Легка І а (виконується сидячи і не потребує фізичного напруження)	23-25	22-28	20-30
Легка І б (виконується сидячи, стоячи або пов'язана з ходінням та супроводжується деяким фізичним напруженням)	22-24	21-28	19-30
Середньої важкості ІІ а (пов'язана з ходінням, переміщенням дрібних виробів або предметів (до 1 кг) у положенні стоячи або сидячи і потребує певного фізичного напруження)	21-23	18-27	17-29
Середньої важкості ІІ б (виконується стоячи, пов'язана з ходінням, переміщенням невеликих вантажів (до 10 кг) і супроводжується помірним фізичним напруженням)	20-22	15-27	15-29
Важка ІІІ (пов'язана з постійним переміщенням/перенесенням значних вантажів (понад 10 кг) і потребує великих фізичних зусиль)	18-20	15-26	13-28
<p>**** Постійне робоче місце — місце, на якому працюючий перебуває понад 50 % робочого часу або більше 2-х годин безперервно. Якщо при цьому робота здійснюється в різних пунктах робочої зони, то вся ця зона вважається постійним робочим місцем.</p> <p>***** Непостійне робоче місце — місце, на якому працюючий перебуває менше 50 % робочого часу або менше 2-х годин безперервно.</p>			

Наші пояснення до таблиці. Оптимальні рівні температури повітря встановлено для постійних робочих місць. Протягом робочого дня (зміни) показники температури повітря не повинні виходити за зазначені межі.

А якщо такі вимоги до температурного режиму неможливо забезпечити, наприклад, у зв'язку з технологічними особливостями виробництва, технічною недосяжністю та економічно обґрунтованою недоцільністю? Тоді застосовуємо допустимі рівні температури (п.п. 1.2.1 Саннорм). Проте роботодавець повинен мати докази того, що оптимальні рівні температури у приміщеннях ну ніяк забезпечені не можуть бути.

ЗАБЕЗПЕЧУЄМО ПОТРІБНИЙ ТЕМПЕРАТУРНИЙ РЕЖИМ

За рахунок яких заходів досягається нормалізація несприятливих температурних умов? Відповідь можемо знайти як у розд. 2 Саннорм,

так і в численних рекомендаціях Держпраці. Перелічимо ці заходи, узагальнивши наявну інформацію:

- раціональне планування виробничих приміщень і оптимальне розміщення в них обладнання з тепло, холодо- і вологовиділенням;**
- застосування вікон з тонованим склом або сонцезахисних пристроїв на вікнах;**
- застосування локальних кондиціонерів;**
- застосування централізованих систем кондиціонування, охолодження та вентиляції;**

- застосування повітряних завіс на входах до приміщення;
- застосування звичайних електричних вентиляторів.

Але як бути, якщо не виходить «угамувати» температуру на робочому місці? Змініть графік роботи!

ЗМІНЮЄМО ГРАФІК РОБОТИ

Якщо не виходить привести у відповідність температурний режим на робочому місці, слід

відкоригувати години роботи і відпочинку. На цьому наполягає *п. 2.9 Саннорм.*

За мікрокліматичних умов, що перевищують допустимі параметри (див. таблицю вище), внутрішньозмінний режим роботи і відпочинку має бути змінено за рахунок тривалості робочого часу. Так, при температурі повітря, що перевищує допустимий рівень, тривалість регламентованих перерв повинна становити не менше 10 % робочого часу на кожні 2 градуси перевищення встановлених рівнів. Наприклад, при 8-годинному робочому дні перевищення верхньої температурної межі (див. таблицю) на робочому місці офісного працівника на 2 °С має компенсуватися додатковим відпочинком тривалістю 48 хвилин.

Якщо при цьому відносна вологість перевищує 75 %, тривалість перерв рекомендується встановлювати не менше 20 % робочого часу.

Крім того, роботодавець повинен також обладнати приміщення в робочій зоні з оптимальним мікрокліматом (кімнати, кабінки, бокси з кондиціонерами) для відпочинку на час регламентованих перерв, прийому їжі тощо — з метою профілактики перегріву (п. 2.11 Саннорм).

Зауважимо, що додатковий час для відпочинку, що включається до робочого часу, у разі підвищення температури у приміщенні вище встановленої норми, має бути передбачено правилами внутрішнього трудового розпорядку.

Це той мінімум, який підприємство зобов'язане забезпечити згідно з вимогами законодавства про охорону праці.

Також у зв'язку зі спекою на підприємстві, як варіант, може бути запроваджено скорочений робочий час та/або змінено початок і закінчення робочого дня, та/або збільшено обідню перерву до 3 — 4 годин з метою виключення роботи в найбільш спекотний період з 13 до 16 години.

Важливо!

Режим роботи є однією з істотних умов праці

Це впливає зі *ст. 32 КЗпП*. Таким чином, якщо режим роботи змінює роботодавець з власної ініціативи, то він повинен про це попередити працівників за два місяці. Ситуація абсурдна, але впоратися з нею допоможе добра воля «підсмажених» працівників. 😊. Як саме?

Усі працівники підприємства можуть подати роботодавцю заяви з проханням установити їм такий режим роботи, який би влаштував і їх, і роботодавця, і *Саннорми*. У заявах також має сенс одразу зазначити строк, на який установлюється такий режим роботи, наприклад, до 1 вересня 2021 року.

У цьому випадку чекати два місяці не потрібно, оскільки ініціатива виходить від працівників, а не від роботодавця. На підставі заяв працівників роботодавець видає наказ (розпорядження) про встановлення нового режиму роботи і щасливий вирушає на моря 😊.

А якщо хтось із працівників проти зміни режиму? Тоді, на жаль, змінити режим роботи може роботодавець, але тільки через два місяці після попередження про свої наміри. Звісно, що через два місяці прийде вересень і змінювати вже нічого не потрібно буде. Але наш *КЗпП* щодо цього жодних поблажок не робить. Тому хочеться тільки сподіватися, що у вас таких незговірливих працівників не буде.

ДОДАТКОВІ ЗАХОДИ ЗАХИСТУ ВІД СПЕКИ

Окрім зміни температурного режиму робочого приміщення, існує низка заходів щодо поліпшення стану працівників у спекотливий період. Так, дбайливі

роботодавці можуть надати працівникам:

— для профілактики обезводнення — питну воду та інші напої. Їх температура, що рекомендується + 10-15 °С;

— для відшкодування втрати солей і мікроелементів, що виділяються з організму з потом, — підсолену воду, мінеральну лужну воду, молочнокислі напої (знежирене молоко, молочна сироватка), соки, вітамінізовані напої, киснево-білкові коктейлі (п. 2.12 Саннорм);

— для підтримки імунітету та зниження інтоксикації організму — фрукти та овочі.

Звертаємо увагу! Держпраці рекомендує

**** пити воду часто та помалу, щоб підтримувати оптимальний вміст води в організмі, що забезпечує його нормальну життєдіяльність, обмін речовин.

***** <http://km.dsp.gov.ua/index.php?newsid=3465>

При температурі повітря більше 30 °С і виконанні робіт середньої важкості потрібно випивати не менше 0,5 л води на годину, тобто приблизно одну склянку кожні 20 хвилин

ЧИ ІСНУЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ?

Порушення санітарних норм посадовими особами тягне за собою накладення на них адмінштрафу.

Підприємству порушення санітарних норм може вилитися в обмеження чи навіть тимчасову заборону діяльності, виконання окремих операцій (п. «а» ч. 1 ст. 42 Закону № 4004).

Також слід ураховувати, що незабезпечення належного температурного режиму може призвести до того, що працівник:

— відмовиться від дорученої йому роботи у зв'язку з тим, що склалася виробнича ситуація, небезпечна для його життя та здоров'я, зокрема коли температура повітря перевищує передбачені межі (*ст. 6 Закону про охорону праці*). Про припинення роботи та причини, що його викликали, працівник повідомляє свого безпосереднього керівника або роботодавця. Для встановлення того, чи дійсно склалася такі умови роботи, може бути створена комісія зі включенням до неї представників профспілки. За період такого простою за працівником зберігається середній заробіток;

— розірве трудовий договір на підставі *ч. 3 ст. 38 КЗпП* у зв'язку з недотриманням роботодавцем законодавства про працю. Адже недотримання *Саннорм* цілком можна розцінити як незабезпечення роботодавцем належних умов праці (*ст. 21 КЗпП*). У цьому випадку роботодавець зобов'язаний буде звільнити працівника у строк, про який він просить у заяві. Крім того, працівнику доведеться виплатити вихідну допомогу в розмірі, передбаченому колективним договором, але не менше тримісячного середнього заробітку (*ст. 44 КЗпП*).

Як бачите, роботодавцю є що втрачати. А отже, є всі підстави вимагати від нього певних кроків щодо поліпшення умов праці у «гарячі» дні літа.

ВИСНОВКИ

- Мікроклімат офісних приміщень регулюють Саннорми.
- В офісному приміщенні перевищення верхньої температурної межі на робочому місці на 2 °С має компенсуватися додатковим відпочинком тривалістю 48 хвилин (при 8-годинному робочому дні).

**ОБЕРЕЖНО
СПЕКА!!!**